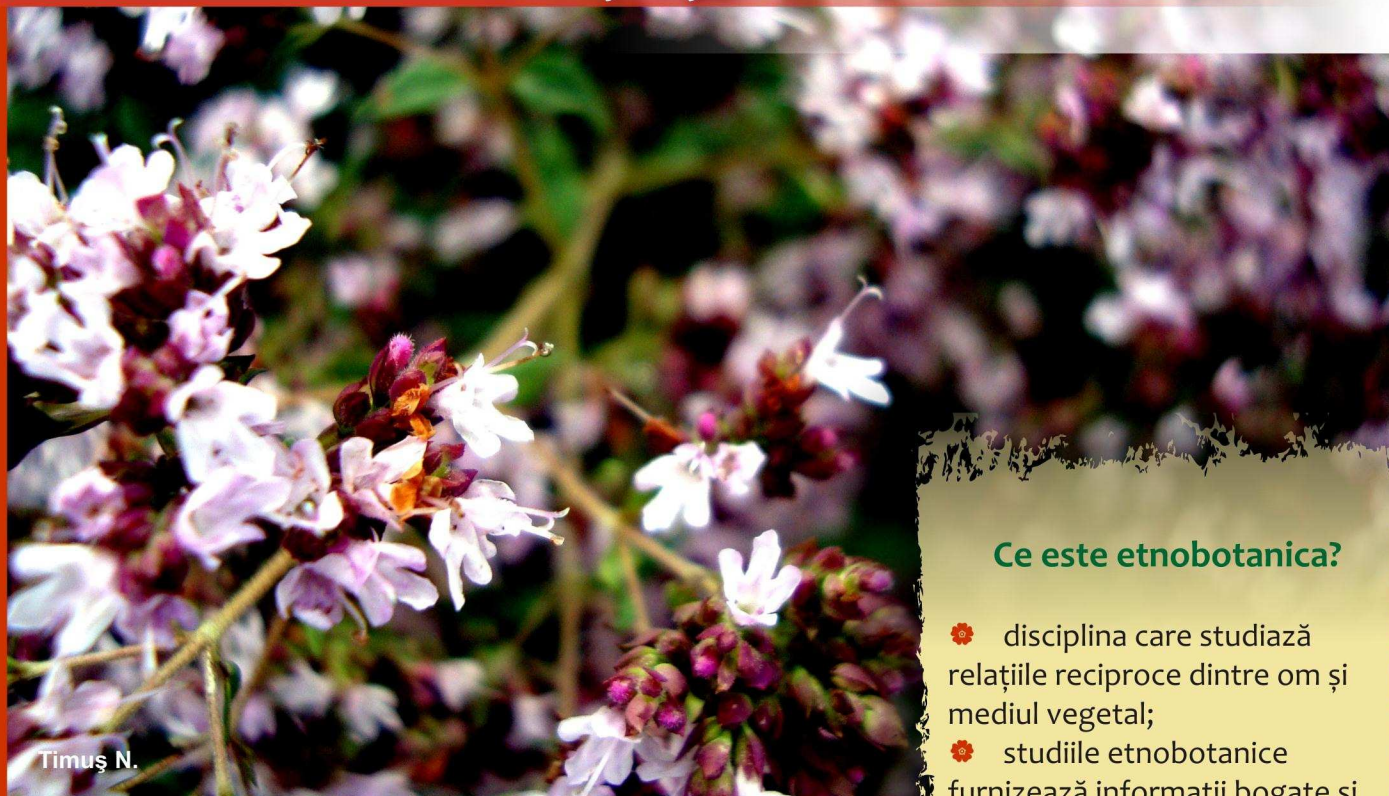
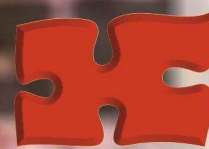

Utilizarea tradițională a plantelor în comunele Borșa și Dăbâca

Timuș N.

Cunoștințele tradiționale, legate de tot ce înseamnă soiuri locale, obiceiuri și tradiții, proprietăți terapeutice ale anumitor plante, rețete culinare tradiționale, formează esența identității culturale a unui popor. Pentru locuitorii zonelor rurale plantele au o importanță deosebită. Aceștia depind direct de utilizarea unor specii locale pentru a-și satisface nevoile zilnice: lemn de foc, hrană, medicamente, materiale de construcție. Utilitatea plantelor este dovedită de însuși prezența lor pe pământ: „...are ceva bun în ea dacă a fost lăsată pe pământ” (Rus Vasile). În prezent, un fenomen frecvent întâlnit la majoritatea comunităților rurale, este cel al abandonului obiceiurilor locale tradiționale. O dată cu acestea se pierd și cunoștințele legate de utilizarea tradițională a plantelor, aspecte ce contribuie la reducerea semnificativă a diversității culturale.

Ce este etnobotanica?

- disciplina care studiază relațiile reciproce dintre om și mediul vegetal;
- studiile etnobotanice furnizează informații bogate și diverse în ceea ce privește utilizarea actuală și din trecut a plantelor din flora locală.

Utilizări ale plantelor din flora locală:

- în alimentație;
- furaj pentru animale;
- materiale naturale folosite în construcții;
- în tratamente naturiste;
- în ceremonii legate de diverse sărbători populare, etape ale vieții, credințe religioase.

Sursa cunoștințelor tradiționale în Borșa și Dăbâca:

- cunoștințe transmise din generație în generație prin viu grai;
- cărți: de exemplu, “Health from God's Garden” de Maria Treben.

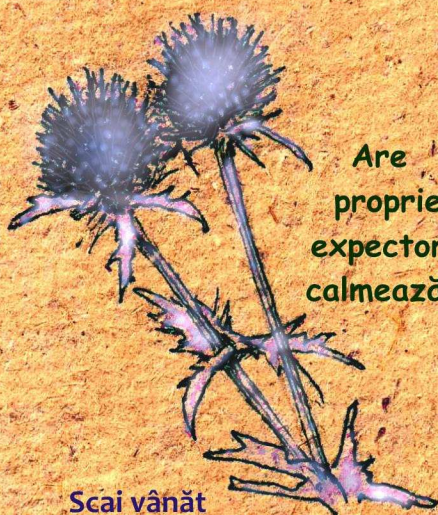
Timuș N.

Notă etnobotanică din Borșa și Dăbâca

Măceș
(*Rosa canina*)

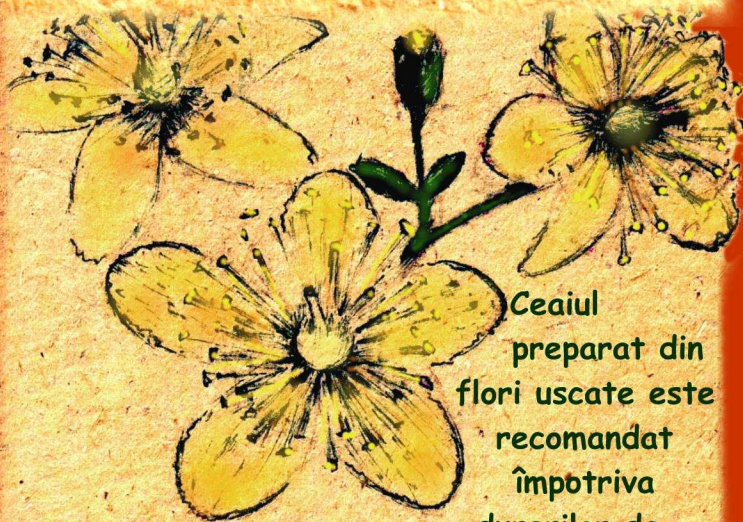

Fructele sunt utilizate la
producerea de siropuri,
dulcețuri, gemuri.

Are
proprietăți
expectorante și
calmează tusea.

Scai vânat
(*Eryngium planum*)

Ceaiul
preparat din
flori uscate este
recomandat
împotriva
durerilor de
stomac și ficat.

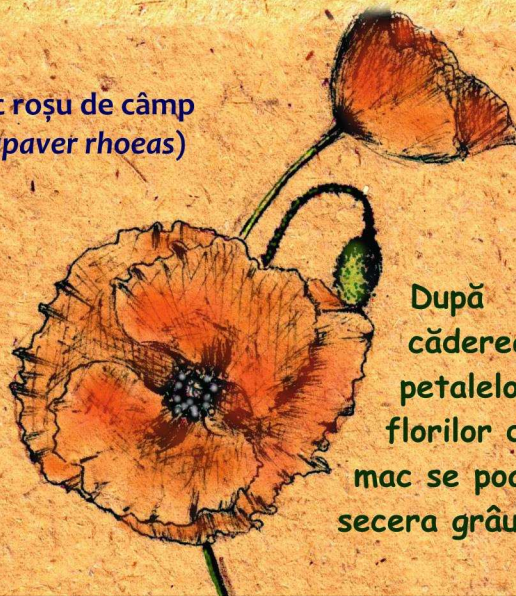
Sunătoare
(*Hypericum perforatum*)

Mușețel
(*Matricaria chamomilla*)

Ceaiul
de
mușețel
este un
foarte bun
dezinfectant.

Mac roșu de câmp
(*Papaver rhoeas*)

După
căderea
petalelor
florilor de
mac se poate
secera grâul.

Stoianov E.

Prun (*Prunus domestica*)

Unul din ritualurile legate de înmormântare, practicat în trecut de localnici, se referea la plantarea unui puiet de prun la căpătâiul mormântului celui decedat. Dacă nu mai îngrijea nimeni de mormânt, iar inscripția de pe cruce se deteriora, rămânea doar prunul să indice locul exact al mormântului.

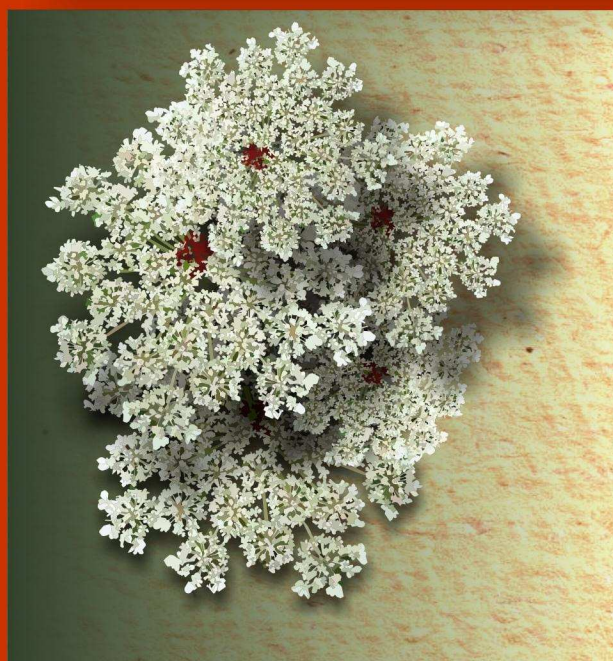

Sânzienele (*Galium spp.*)

În fiecare an, pe 24 iunie, se sărbătorește Sânzienele. În această zi, se culeg flori de sânziene și se fac cununițe care se aruncă pe acoperișurile caselor, grajdurilor, pentru a alunga duhurile rele... „ca să nu vină diavolul înspre casă” (Biriș Aňa). De asemenea, dacă cununa de flori revine la cel care a aruncat-o, se spune că va avea ghinion în acel an, iar pentru un om bătrân se consideră un semn rău, de prevestire a morții.

Stoianov E.

Morcovul sălbatic (*Daucus carota*)

Inflorescențele acestei plante (umbele compuse) sunt alcătuite din flori mici, de culoare albă, exceptând câteva flori din mijloc care sunt roșii, ca niște „grăunțe mici de rubin” (Săvulescu, 1952). Se spune că în trecut floarea era roșie, dar, de când „lumea s-a stricat, iar copiii, fete și băieți, tot din ce în ce nu mai au rușine ca altădată, nici de părinți, nici de lume, floarea s-a tot decolorat” (Săvulescu, 1952). Unul dintre numele populare ale plantei este sugestiv în acest sens: „rușinea-fetei”.

Știați că ...?

... Ceaiul din capsule de mac (*Papaver rhoeas*) se dădea copiilor pentru a-i ajuta să adoarmă mai ușor: în pereții capsulelor uscate de mac se găsesc cantități mici de alcaloizi narcotici, ce pot avea efect de relaxare, sedativ, etc.;

... Menta (*Menta crispa*) poate fi utilizată ca odorizant astfel: frunzele sunt dispuse pe podea de-a lungul coridoarelor casei, în așa fel încât oamenii să pășească pe ele și să împrăștie în încăperi mirosul specific pătrunzător;

... Păpădiile (*Taraxacum officinale*) sunt culese în special de tinerele fete pentru a-și face bijuterii florale: inele, cercei, lanțuri, coronițe pentru cele premiate la școală, etc.

... Șamponul cu cimbru sălbatic (*Thymus pulegioides*) sau urzică (*Urtica dioica*) poate fi utilizat pentru a împiedica căderea părului și pentru a întări rădăcina firului de păr;

... Denumirile românești de plante sunt deosebit de diverse și sugestive: „coada mielului” (*Filipendula ulmaria*), „tufa iepurelui” (*Asparagus officinalis*), „capul popii” (*Trifolium pratense*), „cupa vacii” (*Calystegia sepium*), etc.

www.mozaic-romania.org

Design: Natalia Timuș

Text: Emilia Stoianov

Referent științific: László Rákosy

EUROPEAN FORUM ON
NATURE CONSERVATION
AND PASTORALISM

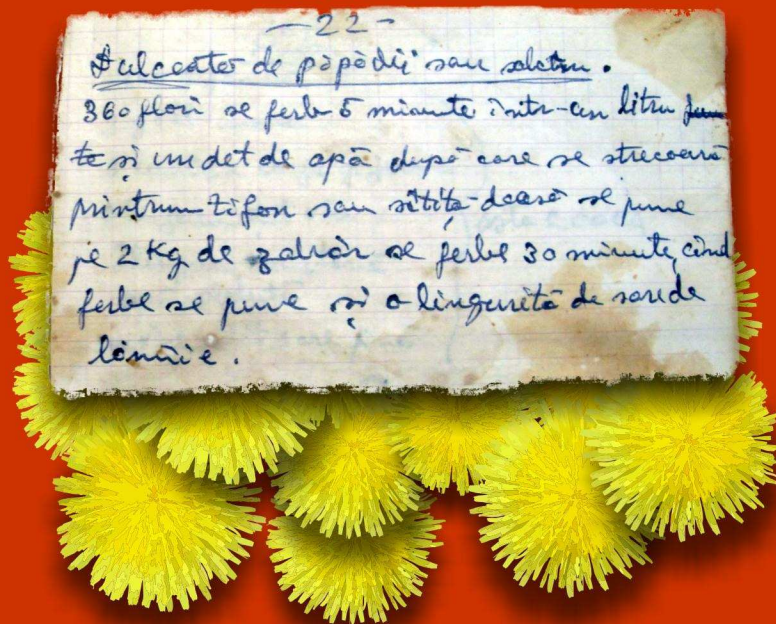
Finanțat de Comisia Europeană (DG Env) prin EFNCP (Program 2011) și de Fundația Federală Germană pentru Mediu (DBU).

Această publicație nu reflectă neapărat viziunile finanțatorilor.

Dulceață de pădăii sau de salcâm

– rețetă originală a doamnei Biriș Ana

Se fierb 360 de flori într-un litru de apă, timp de 5 minute, după care se strecoară compoziția printr-un tifon sau sitiță deasă. Se adaugă 2 kg de zahăr și se pune din nou la foc, pentru 30 de minute. Când începe să fiarbă se adaugă și o linguriță de sare de lămâie.

Plante toxice în Borșa și Dăbâca

Spânzul (*Helleborus purpurascens*) este o plantă aparte. Pe lângă toxicitatea ridicată caracteristică, prezintă în același timp virtuți curative deosebite. Bătrânii o foloseau ca plantă de leac de uz veterinar. Rădăcina era folosită pentru „a spânzui purceii”: când aceștia erau bolnavi li se făcea o gaură în ureche pe sub piele cu o sulă (instrument alcătuit dintr-un ac gros și ascuțit introdus într-o bucată de lemn) în care se introduceau rădăcinile. Se spunea că toată boala se trăgea în acel loc.

Suntem profund recunoscători familiilor lui Adrian Biriș și Vasile Rus din Luna de Jos pentru informațiile interesante și folositoare pe care ni le-au pus la dispoziție, contribuind astfel la acuratețea acestui material!

Alte surse de informație: Bălțeanu, C., Sărac, S., 2010, *Ethnobotanical research in Dăbâca and Borșa* (nepublicat).

Link-uri: <http://www.erowid.org>